

Shidduch Pictures

Show# 315 | Mar 20th 2021

תורת משה בראשית פרק כז פסוק יט

אנכי עשו בכורך. י"ל לפמ"ש בספרים שיש בלבוש צדיקים קדושה ללבוש אותם, א"כ גם בהיפך כן, וע"י שהי' ליעקב עכשיו בגדי עשו הי' נכון להוציא לשון דמשתמע לתרי אפי. - ומכאן י"ל רמז למ"ש המג"א סי' תע"ב סק"ב בשם מהרי"ל להשתמש בליל פסח במשכונות של עכו"ם, כי הי' אז ליל פסח כמ"ש רש"י ושאלה הבגדים של עשו ליעקב שלא מדעתו.

שיז | אליהו | שכר ועונש | מנחת

עוד י"ל ונקדים קודם מה טעם צרכו ינחק ליעקב בטל, ידוע שאותו היום היה פסח דלכן צוה לו רבקה ליקח שני גדיים אחד לקרבן פסח ואחד לחגיגה כאומרם ז"ל (פדר"א לב) כו', ולכן צרכו ינחק בטל שבפסח שואלין על הטל.

ישמעתי מפי זקן חכם שיעקב נתן לינחק אפיקומן אחר האכילה, יזהו כונת

הפסוק (בראשית טו) **בא אהיך במרמה**, במרמ"ה עולה אפיקומן קניג, וכונתו היתה צוה כדי שאם יביא עשי אחריו לאכול שלא יוכל עוד ינחק לטעום ממנה מאחר שכבר אכל אפיקומן, ע"כ.

שיירי מנחה:
קנג. במדרש פליאה, בא אחיך וגו', הוציא אפיקומן והראה לו.

ביאור הגאון

פרקא

תניינא

ר"א ז"ל ק"ו

גולגלתא נטיף עד כהאי מולא כמה דלוקימגא :
 [ואמר] כאן (מלי טלה) ובע"ק אמר בפ"א (מליא
 טלא) כו' ששם הטל בסוף הגולגלתא משא"כ כאן
 דנטיף מע"ק ע"ו . והכל על לשון המקרא [גיד ה']
 ראשו בהם פו . שראשי גמלא
 טל . קיטחי רסיסי לילה שהוא
 ע"ג הראש ושערות .
תלת עד (ביה) . היא
 שלשה חללי מוחא
 תב"ד דז"א ששם שלשה אותיות

מצחא דלא נהיר קטמותא
דעלמא בר כד רעוא אשנא
 בה. (ד) .

עיינין

בשפתא דלוחין כו' ובדף ק"מ ע"א זכאנא ה"י
 חכמתא דאהכליל בחרבע עד לאור נלמות ובח"ז דף
 רז"ג ע"א בגלגלתא דרישא הל"ין עד ופלא אשכח
 באינון קינין ושערין דרישא וכפ' משפט שם כהאי
 רישא חל"ין שערין עד ופלא
 מית מעתיקא בתימחא
 קדישא : וכל אלו תקינין
 צהיפין מע"ק ששם כעמר
 גקי וכאן שמורות וכן כולס .
 ואמר שם בתיקונין קרומא
 דחזירא זכאן אמר תלת חל"ין משום דבע"ק
 מוחא סתים זאין נגלה בי אס ע"י קרום דאודכין
 דקרום שם לא פסיק משא"כ כאן שקרומא דיקק
 ואחפסק כמ"ש בח"ר דף קכ"ח ע"ב בחללא
 דגולגלתא עד ברישומי אסוון ח"ד ובדף קל"ו ע"א
 שם וזוהו ג"כ החילוק בשגי דרכים מן ע"ק . ועוד
 כי שם חלל א' וכאן שלשה . וכן בגלגלת שם גלגלסא
 חזורה וכאן בסטרוי ונק' גלגלתא הקיפא במ"ש בח"ר
 ובח"ז ככ"ל - וכן הטל שם בחוכו וכאן עליו ושם
 רב חזר ואין אודס כיכר צו וכאן חרי גווי . וכן
 בחזיות שם לא אחגליין וכאן אהגליין . ושם
 בקרומא אין שם רק יו"ד כמ"ש שם וכאן תלת .
 וכן ד' חלוקים בשערות ככ"ל . (ואמר עקימין)
 כמ"ש למטה דמוקבין דאודיין עקימין הן . ועוד
 בשערות בע"ק הן גקי דלא אסתבך ולא נפקין דא מן
 דא משא"כ כאן . חוד ממכיו עלמיו שכלל התיחונים

י"הו כמ"ל בגלגלס' אשכחכו בד אחגלי לזעיר כו'
 וכמ"ל פ"א דג' חזיות י"הו' הן כמ"ל
 אחתא ומודעתא כו' כיהי כלא כו' : וכמ"ש בח"ר
 ד' קל"ו ע"א בחללים דגולגלס' ג' חל"ין עד אחפסקין
 ואחפסקין ושם דף ק"מ ע"א תלת מוחי . דהו עד
 דגולגלסא דרישא . ובח"ז דף רל"ב ע"ב בחללא
 דגולגלס' עד גהכנו עלילות ודאי וריל דבאכפוי כיכ'
 חזר וסומק כמ"ש (שם) דודי גח וארום והן סימני
 א"חא אבא טופן לבן כו' זאמא ארום וזוהו לו נחמו
 טגילות מלך ח"ג עם חסיד כו' ועם עקש כו' (תהלי'
 י"ח) והוא אמר אכא אחיו ברמאות כו' . שנאמר
 עם **עקש** כו' והוא מלך רבקה וזוהו כי בן רבקה הוא
 ושם דף רפ"ט ע"ב אחגליף האי חכמהא ואפיק חד
 גהכא עד וכלא גהיר מאחר סד . וזוהו יר"ן שהן
 ג' מוחין . שהן מחב"ד עלאין ולכן גם במג"ת יה"ו
 כידוע . וכולס ממ"ש כמ"ש שם :

רמב"ם הלכות תלמוד תורה פרק ג הלכה י

כל המשים על לבו שיעסוק בתורה ולא יעשה מלאכה ויתפרנס מן הצדקה הרי זה חלל את השם ובזה את התורה וכבה מאור הדת וגרס /וגרם/ רעה לעצמו ונטל חייו מן העולם הבא, לפי שאסור ליהנות מדברי תורה בעולם הזה, אמרו חכמים כל הנהנה מדברי תורה נטל חייו מן העולם, ועוד צו ואמרו אל תעשם עטרה להתגדל בהן ולא קרדום לחפור בהן, ועוד צו ואמרו אהוב את המלאכה ושנא את הרבנות וכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטילה וגוררת עון, וסוף אדם זה שיהא מלסטם את הבריות.

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ב סימן קטז

בענין קבלת פרס לפרנסתם מהכוללים כדי שיוכלו להתגדל בתורה

הנה בדבר ת"ח הרוצים להתעסק בתורה ולהחכים בה בידיעת התורה בכמותה ואיכותה ונהנים לפרנסתם ממה שנוטלים פרס בכוללים וכן הרבנים הנוטלים פרס והמלמדים עם תלמידים וראשי הישיבות הנוטלים פרס לפרנסתם אם שפיר עבדי או שיש מה להרהר אחר זה ויהיה מדת חסידות שלא להתפרנס מזה אלא ממעשה ידיו. הנה ודאי שפיר עבדי דכן איפסק ברמ"א יו"ד סימן רמ"ו סעיף כ"א שאפילו בריא מותר ומותר לחכם ולתלמידיו לקבל הספקות מן הנותנים כדי להחזיק ידי לומדי תורה שע"ז יכולין לעסוק בתורה בריוח. והש"ך סק"כ הביא אף מהכ"מ שפסק כן אפילו אם נימא שאין כן דעת הרמב"ם משום שכל חכמי ישראל קודם זמן רבנו ואחריו נוהגין ליטול שכרם מהצבור, ואף אם לדינא הלכה כרמב"ם הסכימו כן חכמי הדורות משום עת לעשות לה' הפרו תורתך שאילו לא היה פרנסת הלומדים והמלמדים מצויה לא היו יכולין לטרוח בתורה כראוי והיתה התורה משתכחת מישראל ובהיותה מצויה יוכלו לעסוק ויגדיל תורה ויאדיר והוא לשון הכ"מ בפ"ג מת"ת ה"י בסופו. וכן הביא ממהרש"ל שכתב ואמת שאם לא כן כבר היתה בטלה תורה מישראל כי א"א לכל אדם לעסוק בתורה ולהחכים בה וגם להתפרנס ממעשה ידיו, ומסיק יותר דעון הוא בידו אם לא יקבל מאחרים אפילו יודע חכמה ומלאכה שיוכל ליגע בה ולהרויח כדי לפרנס את ביתו בוז יבוזו לו באהבת התורה ולומדיה כי א"א שיבטל מלמודו עיין שם, ולכן הוא דין ברור ופשוט שנתקבל בכל הדורות אם מדינא אם מתקנה דעת לעשות לה' הפרו תורתך שמותר לעסוק בתורה ולהתפרנס מקבלת פרס או ממה שהוא מלמד תורה לאחרים או שהוא רב ומורה הוראה, ואין להמנע מזה אפילו ממדת חסידות. ואני אומר כי אלו המתחסדים מצד שיטת הרמב"ם הוא בעצת היצה"ר כדי שיפסיק מללמוד ויעסוק במלאכה ובמסחר וכדומה עד שלבסוף הם שוכחים אף המקצת שכבר למדו ואינו מניחם אף לקבוע זמן קצר לת"ת, כי אם הראשונים כמלאכים אמרו שא"א לעסוק בתורה ולהחכים בה כשיעשה מלאכה להתפרנס ממעשה ידיו, כ"ש בדורנו דור יתמא דיתמי וגם אין לנו הנשים צדקניות שירצו לסבול עוני ודחקות כבדורותם, שודאי א"א לשום אדם להתגאות ולומר שהוא יכול לעשות מלאכה ולהחכים בתורה. לכן לא יעלה על מחשבתך עצת היצה"ר שיש בקבלת פרס דלומדים בכוללים ופרס דרבנים ומלמדים וראשי ישיבה איזה חטא וחסרון מדת חסידות, שהוא רק להסית לפרוש מן התורה. ומי יתן והיו נמצאים אנשים מתנדבים לפרנס הרבה ת"ח היו מתרבים בני תורה גדולי ישראל ובעלי הוראה כרצון השי"ת שאין לו בעולמו אלא ד' אמות של הלכה.

Selected audio from our listeners

Comments on the Show

Comments on the show 1 *click here*

Comments on the show 2 *click here*

Comments on the show 3 *click here*

Comments on the show 4 *click here*

Comments on the show 5 *click here*

Comments on the show 6 *click here*

Comments on the show 7 *click here*

Comments on the show 8 *click here*

Comments on the show 9 *click here*

Comments on the show 10 *click here*

Comments on the show 11 *click here*

Answers to the Questions

Answers to the Question 1 *click here*

Answers to the Question 2 *click here*

Answers to the Question 3 *click here*

Show Suggestion

Suggestion 1 *click here*

Selected emails from our listeners

Answers to the Questions

Hi,

Chag sameach. The following are some answers to each of the Pesach riddles:

Riddle 1: One answer, brought by the Kedushas Levi (Drushim L'Chanukah in Parshas Mikeitz), is that we don't say al hanisim on Pesach because the nisim of Pesach (makkos, yam suf etc.) were not "b'derech heteva":

נקרא חנוכה על שם שהיה הנס בתוך הטבע בחינת 'כה'
בְּנִסְחָ הַפְּרָכָה אוֹמְרִים 'שְׁעֵשָׂה נְסִים לְאַבּוֹתֵינוּ
בְּיָמֵים הָהֵם בְּזִמְנֵי הַזֶּה'. כִּי כָּל הַנְּסִים הָיוּ
לְמַעַלְהָ מִהַזְּמַן, כְּמוֹ נְסֵי מִצְרַיִם וַיִּמְצָא סוּף וַיִּרְדֵּן יָם,
וְכָל הַנְּסִים הָיוּ לְמַעַלְהָ מִהַטָּבַע, מִהַ שְׂאִין כֵּן נִסְ
הַנְּבִיָּה וּפּוֹרִים הָיָה בְּתוֹךְ הַטָּבַע, דְּחִשְׁמוֹנָאֵי וּבְנֵי
עֲשׂוּ מִלְחָמָה, וּפּוֹרִים הָיְתָה אֲסִתֵּר הַמְּלָכָה יִי. לְכֵן
מְבָרְכִין בְּהַנְּבִיָּה 'שְׁעֵשָׂה נְסִים כִּי' בְּזִמְנֵי הַזֶּה, רְצָה
לִזְמֹר בְּתוֹךְ הַזְּמַן, שֶׁהוּא עוֹלָם הַזֶּה, בְּתוֹךְ הַטָּבַע
עֲשֵׂה נְסִים, שֶׁהַכֹּל הָיָה מֵאֵתוֹ יִתְבָּרֵךְ. וְלִכֵּן נִקְרָא

A second answer, mentioned briefly in the Shibolet Haleket (Shiboles 218), is that we already say something similar to sh'asa nisim when we begin the hallel in magid with "lefikach anachnu chayavim lehodos...le'mi she'asa lanu v'laavosaeinu es kol hanisim ha'eilu".

לֵן דֵּה־לֵכָה כְּבֵית הַלֵּל. וְאֵל תַּתְּמָה עַל מַה שְׂאִין
אֲנִי מְבָרְכִין שְׁעֵשָׂה נְסִים בְּלֵילֵי הַפֶּסַח, שֶׁהָרִי
מְסַדֵּר וְהוֹלֵךְ בְּסוּף הַהַגְדָּה לְמִי שְׁעֵשָׂה לָנוּ
וְלַאֲבוֹתֵינוּ אֵת כָּל הָאוֹתוֹת וְהַמוֹפְתִים וְהַנְּסִים
הָאֵל, כֵּן כָּתַב רַבֵּינוּ שְׁלֵמָה¹⁰⁷ זְצ"ל.

Others say a similar answer, that the bracha of "asher gealanu v'gaal es avoseinu" accomplished the same thing (or more) than a she'asa nisim would.

Riddle 2: The Magen Avraham (639) in the name of the Maharil, among many others, provides a straightforward answer: that in the case of sukkah, there is a general

mitzva to dwell in the sukkah, and every time one eats in the sukkah he is fulfilling that mitzva and so makes a leishev ba'sukka. In the case of matza, however, outside of the first k'zayis there is no affirmative mitzva to eat matza--one just cannot eat chametz and so must use matza for lechem mishna etc. by default. So there is no reason to make an "al achilas matza" each and every time. The question becomes more complicated according to the Gr"a, who holds that there is a mitzva to eat matza all seven days, and indeed there are some who say that according the Gr"a one should say a bracha each time they eat matza (or, at the very least, wouldn't be making a bracha l'vatala if they did).

מה שאין מברכין על מצה כל ז' היינו
משום שאין מצוה באכילתו אלא שאין
אוכל חמץ משא"כ בסוכה (מהרי"ל) :

Riddle 3: I found this question raised in a sefer called Nehalech B'regesh (page 195) by Rav Yosef Friedman, who answers that "avuda mimenu" only applies when the individual doesn't intend or want the item to leave his possession (e.g., when it gets taken out to sea). But if he fully intends for the item to leave his control in order to accomplish a purpose, like throwing the chametz into the fire in order to burn it, then it isn't considered "aveda mimenu" and shouldn't prevent him from properly fulfilling the biur chametz.

והנראה לומר בזה ביסוד דין זוטו של ים, דהנה בשריפת חמץ נהגין להחמיר לבער את החמץ בער"פ בשריפה כדעת רבי יהודה והמנהג הוא לעשות מדורות אש גדולות ברחובה של עיר, והנה כשאדם זורק את החמץ לאש או ברגע הראשון עוד קודם שהספיק להשרף מ"מ פקע ממנו הבעלות על החמץ כיון דהוי זוטו של ים דשריפה אין לך זוטו של ים גדול מזה וא"כ כשנשרף החמץ אין זה חמצו והאיך מקיימין ביעור חמץ בשריפה, וע"כ צ"ל בדין אבודה ממנו ומכל אדם שהיכא שיש תכלית לאדם בהמצאות החפץ במקום המסויים או לא אמרין שפקע בעלותו והוי כמו חלק מתשמישי אדם כאכילה ושתיה וה"נ יש לו תשמיש לשרוף את החפץ וכיון שרצונו בזה לא פקע בעלותו ודווקא היכא שהממון נמצא נגד רצונו שלא בשליטתו או אמרי' שפקע בעלותו, הגה עצמך וכי נימא אדם שמפסם את הארי והדוב שברשותו וזורק להם חתיכות בשר, וכי נימא שיש לבשר דין אבודה ממנו ומכל אדם כשהגיע לפי הארי, וע"כ צ"ל שכיון שרצונו בתכלית שיאכל חיותו שברשותו הוי ממונו לכל דבר ודו"ק היטב.

Riddle 4: In the sefer Ziv Hamoadim (ha'ara 54) by Rav Yosef Westenstein, this question is asked and the author answers that even according to the Behag, each day is its own mitzva. Each day requires that all of the previous days have been counted, but remains independent. So, unlike the daled kosos, we make a bracha on the counting. This seems correct to me, since if it's not the case then theoretically it would be okay (or even required) to simply make one bracha before counting the first day and then just count each day after that without a bracha.

וי"ל דשאני ספירת העומר דהמצוה שיש בכל יום לספור אותו יום זה עושה
בבת אחת ומה שסופר ביום אחר זהו דבר אחר לגמרי שמונה יום אחר
אבל המצוה שיש לעשות היום עושה בפעם אחת.

Riddle 5: This question is asked in a sefer called Yikar Tiferes (page 601), a compilation of shiurum by Rav Moshe Kister, and he answers that there is a distinction between sefiras ha'omer, where the form of the mitzva (counting) is the same as was done when the korban omer was brought, and afikoman, where the form of the mitzva (eating matza) is completely different than what it is commemorating (eating the korban Pesach). A bracha is only made in the former situation, not the latter.

ונראה לחלק בפשיטות דכל עצמותו
של אפיקומן הוא לזכר בעלמא
דהא בזמן המקדש נמי לא היה מצות
אפיקומן, אלא היו אוכלים קרבן הפסח
לאפיקומן ומצותו היתה מדין אכילת
הפסח, וכיון שכן לא הוי אלא זכר
בעלמא לקרבן פסח.

לא כן ספירת העומר דבזמן המקדש
היתה מצות הספירה ורק השתא
דליכא קרבן העומר בטלה המצוה,
ומדרבנן משום זכר למקדש תקנו שיהיה
נמי מצוה בספירה אף בלא קרבן העומר,
והלכך תקנו לזה ברכה.

Riddle 6: This question is asked by the Nimukei Maharai in the back of the Rambam (Hilchos temidin u'musafin, perek 7, halacha 22), who suggests that perhaps tefillin shel yad and shel rosh is more of a single "inyan" than the days and weeks of sefiras

ha'omer because they have one purpose, and so don't necessarily weaken the proof. This idea is supported, I think, by the fact that the Rambam limits his opinion that tefillin only requires one bracha to a case where both are put on together. That said, he doesn't seem fully satisfied by the answer.

יע"ש. ולענ"ד ראי' זו תמוה ולא זכיתי להבין דהא תפילין יוכיחו דהם נימנים בשתי מצות ש"ר וש"י (עשין י"ב י"ג) ואעפ"כ דעת רבינו ז"ל בהל' תפילין (פ"ד) דאינו מברך אלא ברכה אחת לשניהם אם לא סח בינתיים. וא"כ הא הו' ענינן אחד וסגי בכרכה אחת לשתייהן ולעולם שתי מצות הם. ובקושי יש לחלק דהתם הוא יותר ענין אחד מפני שטעם אחד להם עיין בלשונו שם. והנה לדעת

Riddle 7: I could not find an answer to this question, but would suggest the two following answers: 1) the Divrei Yichezkel's point is that sefiras ha'omer isn't dependent on the time (second day of Pesach) but an action (the bringing of the omer), which could in theory happen on another day. In contrast, the molad that determines kiddush levana is a fixed lunar event that almost literally is time since we use it to structure the calendar. In other words, it's far more akin to the second day of Pesach than it is to the bringing of the korban omer, or 2) perhaps kiddush levana is a mitzvas aseil she'hazman gerama for a completely separate reason that has nothing to do with the molad: because it can only be done at night (which is its own sugya, but true at least according to some).

Riddle 8: I assume Riddle 8 is "what happened to Riddle 8"? And in the spirit of the Seder, I would like to suggest an answer: So the listeners will ask!

Best,

David Birnbaum

Shalom Aleichem,

I would like to propose answers for a number of the pesach riddles posed on the podcast.

1) Regarding mitzvas aseil she'hazman gramah, kiddush levanah and sefirah - perhaps we can say that even though kiddush levanah is dependent on the molad, which is an

event, it is still classified as zman gramah, because the event of the molad is itself the mekor of all zmanei HaTorah. Therefore anything that is talui in the molad is also considered as if it is zman gramah.

2) Regarding not saying a bracha on 4 kosos because they can not be done b'vas achas - perhaps we can say that it is different from sefirah, because with sefirah, it would be nonsensical to do the entire mitzvah b'vas achas - on the first night, how can we count the second and third nights, it's not yet the second or third night? We therefore are completing on each night the full portion of the mitzvah that could be done at that time. With regard to 4 kosos, however, we in theory could drink all 4 kosos at once, the only reason we don't is because Chazal instructed us to separate them.

3) Regarding sukkah vs. Matza - perhaps we can suggest that matza after the first night is truly optional, whereas sukkah is not, because you are obligated to sleep in the sukkah and carry out all of your other activities in the sukkah throughout the entire Yom Tov (we only make the brachah upon eating for reasons the poskim discuss, but we see that b'etzem there is a chiyuv throughout Yom Tov). Moreover, when you eat matzah after the first night, the eating itself is truly optional. When you make the brachah of leishev basukkah after the first night however, the eating that precipitated the yeshivas sukkah and the brachah might be optional, but once you choose to eat the mitzvah of sukkah is not optional.

4) Regarding zecher - perhaps we can distinguish between sefirah and afikomen because with sefirah we are fulfilling the mitzvah as a zecher just as it was done originally. With afikomen, we are doing an entirely unrelated action (eating matzah) as a zecher to the original mitzvah of eating korban pesach.

5) Regarding tefillin vs. Sefirah - in Sefer Hamitzvos the Rambam does not just say that if sefirah were two mitzvahs there would be two brachos. He says that we would only count the weeks at the end of the week and at that time we would recite the second brachah for the mitzvah of counting weeks. I believe that he is saying there would be a separate brachah for the mitzvah of counting weeks because the two mitzvos can not necessarily be done at the same time. With regard to Tefillin, they can be, and generally are, done at the same time, and therefore only one brachah is said. However even the

Rambam concedes that there are separate brachos for the two mitzvos of Tefillin if done separately.

6) Regarding the brachah of She'asa Nisim - perhaps we can suggest that this brachah was enacted only for Nisim that occurred to K'lal Yisrael after the nation was formed. The Nisim of yetzias Mitzrayim were the formation of the nation itself.

Thank you very much and have a wonderful Yom Tov.

Mordechai Shtern

Waterbury, CT

I think I know the answer to some of the riddles-

1. We say asher gealano so that is instead of sheasah nissim- asher gealano is more specific and that's why we say it instead (I heard Rav Schachter says this)
2. The Baal Hamaor (Pesachim 26b) says that by sukkah it's impossible to go 7 days without sleeping in the sukkah, but you can go for 7 days without eating matzah. Rav Moshe Sternbach (Teshuvos V'hanhagos vol. 2 no. 233) says that the mitzvah to eat matzah is a continuation of the first night so it doesn't need a new bracha
3. It's not avudah meimenu because you have daas for it to be burned, lemashul if you are filling your car with gas in rishus harabim someone isn't allowed to just steal all the gas even though you are planning on having the gas used as fuel for your car
4. Maybe the Abudraham just doesn't hold like the behag
5. It's different cause bizman beis hamikdash they had a korban pesach so the afikomen isn't the same mah sheen kein by sefira we still count the same way they counted bezman beis hamikdash
6. We see that Rambam holds that there is 2 separate brachos on the shel yad and shel rosh (perek 4 halacha 4) just that you don't say them both when you do the 2 mitzvos

together- maybe this is because he holds it would be a hafsek in between the shel yad and shel rosh cause even though it's 2 mitzvos they're still connected

7. Rav Moshe says that kiddush levanah could still be a mitzvas aseh shehazman grama because the mitzvah of kiddush levanah starts the day after the molad

Zevi Gross

Hi Reb Dovid

Great show, love the podcasts and here are answers to three riddles from your last podcast!

Answer to why we don't say Sheoso Nissim la'voysaiynu on seder night:

The Prisha says (473:2) says b'shem R' Amram because it is a Yom yeshuah which is more than a nes. the Tur says that its nichlal in the brocha of 'asher goalonu' at the end of maggid. And the Maharil asks that the loшон nes is not mentioned in that brocha, instead he answers that yetziaas mitzrayim is written in the Torah & and Sheoso Nissim is only said on a mitzvah d'rabbonon like Chanuka & purim. [The Aruch Hashulchan (ibid 2,3) asks what the s'vora is to be mechalek, see there for an arichus on this]

Answer to why we don't make a brocha 'al achilas matza' every time we eat Matza:

[The Maharil proves from this question that there is no mitzva to eat matza on the rest of pesach]. The Baal Hamoar [at the end of pesachim] answers that on sukkos you are required to use the sukka at least for sleeping, because one can't survive 7 days without sleeping so al korchoch there is an element of of chiyuv in 'Basukois teshvu shivas yomim' & it is not just reshush, whereas on pesach there is never a hechrech to eat matza. The Rashba (Teshuvos 3:287) answers that by sukka if you don't want to eat bread then you have a chiyuv to eat in the sukka whereas by matza there is no case that you'd be chayav, it's all voluntary. Some other Achronim say that the hagdora of mitzvas matza all pesach is not a mitzva gemura only that it's a heker of 'nisht esen chometz' therefore there is no brocha [see Chut Shoni Shemitta 5:1,2, and others].

Answer to why Nashim are Pottur from Kiddush Levono:

[See the Chochmas Shlomo (421:1) who asks this question, that kiddush levono is not zeman geromo rather the action of doing kiddush levono is only shayech on the new moon and therefore it isn't zeman geromo – its similar to shecheyanu on a new fruit that is around during summer time but not during winter months, where since the mitzva isn't dependent on zeman rather on a new fruit therefore it isn't a mitzvas asai shazeman geromo, so too by Kiddush levono.]

The Kuntres Acharon (5:21) and Mishmeres Chaim (chelek alef: hil. Brochos: 2) and Igrus Moshe (CH" M 2:43:2) answer that Kiddush levono is zeman geromo since in truth besides for the end of the month, during the rest of the month the moon is visible, it's just that Chazal were mesakein that you only make a brocho on the new moon, therefore they made it in a certain zeman, so it's a mitzvas asai shazeman geromo. And it's not like a new fruit which isn't dependent on zeman rather only a metzius and in the winter there is no brocho since there's no fruit.

Kol Tuv,

Shloimy Berlin

Kavod HaRav Lichtenstein,

I would like to submit answers to some of your riddles from the pre Pesach episode:

1. To the question as to why we say a bracha whenever we eat on sukkos but not whenever we eat matzah on pesach -

Answer: Eating Matzah on Pesach after the first night is only a reshus according to the gemora , not a chiyuv. While having a meal on chol hamoed sukkos is also a reshus, the bracha of leishev be'sukkah isn't on the meal, it's on dwelling in the sukkah, which is a chiyuv all of sukkos (we just happen to say the bracha when eating, according to Rebeinu Tam; Rambam actually says to say the bracha whenever you enter the sukkah).

2. To the question of why the Abudraham says that a reason we don't say birchas hamitzvah on 4 kosos since they are broken up, even though the mitzvah of sefiras haomer is one broken up mitzvah (according to the Bahag).

Answer: Abudraham doesn't hold sefiras haomer is broken up , although he quotes the Bahag, he then quotes the Rosh who argues - it seems like he is paskening like the Rosh.

3. To the question of how the Mishna Brurah (and "all poskim") can say women are patur from Kidush Levana because it's zman grama if the Ramban says that women are obligated in sefiras haomer , and assuming the explanation of the Ramban is like the Divrei Yechezkel that sefiras haomer is not zman grama since it's based on the event of the moon phase.

Answer 1: First of all, it's not true that all poskim hold like the Mishna Brurah that women are patur from Kiddish Levana. See Nefesh Harav page 176 where he quotes Rav Soloveichik as holding that the poskim who hold women are obligated are correct(!).

However, Ramban is a Daas Yachid when it comes to Sefiras Haomer, Rambam and Sefer HaChinuch hold they are patur, so certainly the Mishna Breruah et al, do not have to hold like the Ramban.

Answer 2: One could even square the Mishna Brurah by Kidush Levana with the Ramban on Sefiras HaOmer with this alternative explanation of the Ramban by the Seridei Eish (quoted at the end of this page here: <https://www.kby.org/english/torat-yavneh/view.asp?id=4384>): that is, that sefiras haomer is not zman grama, not because the omer is event based, but rather because counting omer is not 'caused by time' but rather is an expression or observation of time.

I love your show, I am a huge chassid. Thanks so much!

Chag Kosher Ve'Sameach,

Mike Wiesenberg

Comments on the Show

Dear R' David

As a regular listener I just wanted to thank you for the various podcasts and Daf Headlines that I have enjoyed for some time – my friends and I love listening to you – we see you as role model - someone who combines work and learning and is a marbitz torah with fascinating material week in week out.

What prompted me to write to you (although in truth I should have done so some time ago) was the vort you said in the 6th March show about the Hagoda's use of Hamokom with the 4 sons. It's a tremendous chizuk – both for the perspective of looking at ones kids and also looking at oneself as a parent – questioning whether what we are doing is sufficient.

The vort moved me a great deal and I passed it on to various people – one of whom is my brother who is a family therapist. He messaged me a few days later to thank me – and he told me that he told what you said to a man who was struggling with his son wanting to bring his non-Jewish girlfriend to his Seder. This gentleman was comforted by what is undoubtedly Emes – thank you from him too.

Wishing you a kosher and happy Pesach and continued strength in your amazing work.

Chayim Schwab

I listened with great interest to the discussion you beautifully presented regarding the various opinions as to whether pictures accompanying girls' shidduch resumes are appropriate, helpful, wrong, right, etc. While the discussions were wide-ranging, and broadly covered many aspects of the issue, I feel that an extremely important facet was overlooked.

I think there are really two separate discussions here. First, is it right or wrong, helpful or detrimental, halachically/hashkafically ok or not, for a boy in shidduchim (or his mother)

to want to see a picture of a prospective date. This inyan was well covered in the presented discussions, but not as a separate issue from the whole topic.

The second issue is whether it is at all appropriate for Torah-dikeh shadchanim to request or require that a picture of a prospective client accompany her resume. This also was covered a bit in the presented debates, but again, not as a separate facet of the topic.

It seems to me that it is very important to separate these two topics. While more Bnei Torah may be able to accept and assent to someone's interest in seeing a picture of her son's future date (or his own future date), because she/he feels it could save them both much time or whatever other reason there may be, most Bnei Torah recognize that a shadchan who requires something like this is at the very least bordering on pritzas geder. And unfortunately, more and more shadchanim catering to the Chareidi communities are making such stipulations. In other words, just because it may not be a terrible crime for someone to get hold of a picture of a girl before he dates her, it doesn't necessarily follow that making the picture concept a part of the "System" is at all appropriate.

Thanks for your wonderful and intriguing discussions, and thank you for allowing me to share my point of view.

H M

Rabbi Plotnick

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף עה עמוד א

אמר רב יהודה אמר רב: מעשה באדם אחד שנתן עיניו באשה אחת, והעלה לבו טינא. ובאו ושאלו לרופאים, ואמרו: אין לו תקנה עד שתבעל. אמרו חכמים: ימות, ואל תבעל לו. - תעמוד לפניו ערומה? - ימות ואל תעמוד לפניו ערומה. - תספר עמו מאחורי הגדר? - ימות ולא תספר עמו מאחורי הגדר. פליגי בה רבי יעקב בר אידי ורבי שמואל בר נחמני. חד אמר: אשת איש היתה, וחד אמר: פנויה היתה. בשלמא למאן דאמר אשת איש היתה - שפיר. אלא למאן דאמר פנויה היתה מאי כולי האי? - רב פפא אמר: משום פגם משפחה. רב אחא בריה דרב איקא אמר: כדי שלא יהו בנות ישראל פרוצות בעריות. ולינסבה מינסב! - לא מייטבה דעתיה, כדרבי יצחק, דאמר רבי יצחק: מיום שחרב בית המקדש ניטלה טעם ביאה וניתנה לעוברי עבירה, שנאמר מים גנובים ימתקו ולחם סתרים ינעם.

תלמוד ירושלמי מסכת שבת פרק יד הלכה ד

כהדא חד בר נש רחם איתא ביומי דרבי אלעזר וסכן. אתון שאלון ליה מהו תיעביד קומוי וייחי. אמר ימית ולא כן. מהו ישמע קלה ולא ימות. אמר ימית ולא כן. מה הוות. רבי יעקב בר אידי ור' יצחק בר נחמן. חד אמר אשת איש. וחורנה אמר פנויה. מאן דאמר אשת איש ניחא. ומאן דאמר פנויה והא בר כיחא נגרא רחם איתא ביומוי דר' אלעזר ושרא ליה. כאן בפנויה וכאן באשת איש. ואפי' תימר כאן וכאן בפנויה. תיפתר שנתן עיניו בה עד שהיא א"א. ואית דבעי מימר איתא רבה הוות ולא מנסבא. וכל מה דהוא מעבד באיסור הוה מעבד. בגין כן אסר ליה.

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ב סימן קעד ענף ג

וראיית החכמת שלמה מטעם ר"פ באיסור לבעול פנויה להתרפא משום פגם משפחה בסנהדרין דף ע"ה שפרש"י שהיו בושין בדבר ג"כ אינו כלום, דהא הוא דין הנאמר מצד החומרא שבגילוי עריות שיהרג ולא יעבור וימות ולא יתרפא שהרי בענין זה איירי שם כל הסוגיא וכן ברמב"ם נאמר דין זה בפ"ה מיסוה"ת ה"ט בענין מסירות נפש בג' הדברים ואיסור להתרפאות בהן, ואם הוא מצד שאין מחוייבין להציל כשאינם לפי כבודו לא שייך למינקט דין זה בדיני מסירות נפש ואיסור רפואה בעריות, וגם הא הש"ך /יו"ד/ בסימן קנ"ז סק"י הביא שמזה ראייה דאף על לאו בעלמא יהרג ולא יעבור בע"ז וג"ע וש"ד, ואם הוא מצד בזיון משפחה שלא שייך אף לאיסור כלל, ואף לטעם ר"א בד"ר איקא משום גזירה ונימא שיש כח ביד חכמים לגזור אף ליהרג ולמות איזו ראייה היא. וגם לטעם ר"פ לא היה זה איסור אלא היתר ואדרבה יותר ראוי היה שלא יקפידו בני המשפחה, ולכן ברור שלא שייך זה לענין בזיון דענינים אחרים, וגם לא מצד גזירות חכמים דאולי אין כח כלל לגזור ליהרג ולמות שליכא זה בכל דיני התורה, אלא הוא משום דנחשב מאיסורי עריות שאין מתרפאין בהם, ופגם משפחה שבושין בזה כשאינן במשפחתם אף פנויה זונה כמו אם היה במשפחתם א"א זונה עושה להחשיב גם זה מתרפא בעריות, וכן ממה שאפשר לפרוץ מזה

בעריות יש להחשיב זה מתרפא בעריות, וכיון שנחשב מתרפא בעריות אסור אף שימות דגם באיסור לאו ואיסור דרבנן דבג"ע אסור אף שימות מזה כדהוכיח הש"ך מזה. ואף שהש"ך הביא התחלת המעשה שאיכא למימר שלא הביא אלא למ"ד שסובר דהיתה א"א מ"מ כיון שלא הזכיר דהוא למ"ד זה משמע דאף למ"ד פנויה הוא מטעם זה עצמו.

אבל נראה דבפנויה הוא רק לענין איסור להתרפאות דהוא מצד רצונו בהאיסור, שלענין זה אף שהוא ערוה רק מדרבנן לרוב השיטות ואף להרמב"ם דעל פנויה לוקה בלאו דקדשה הוא רק ערוה דחייבי לאוין, הוי זה כמתרפא בעריות דלענין הרפוי הוא אופן אחד עם עריות דאורייתא וכריתות דהטינא שעלתה בלבו מחמת רצונו בזנות הרי אפשר להיות גם בחי"כ ונמצא דהרפוי בזנות אף שבפעם הזה הוא בזנות דפנויה הרי זה ממש אפשר להיות בא"א ובחי"כ, ולכן שייך להחשיב רפוי זה אביזרייהו דעריות כיון דשם זנות הוא גם בפנויה כדחזינן מפגם המשפחה וממה שנפרצו מזה לעריות, ועל אביזרייהו איכא נמי איסור ימות ולא יעבור. אבל באנסוהו עכו"ם לבעול פנויה שאין הצלתו כשיבעול מצד שרוצה בזנות אלא בזה שעושה רצון המאנס ורק שמ"מ בג' עבירות דע"ז ג"ע וש"ד מחוייב ליהרג ולא לעבור לא שייך ביאות דכל הנשים האסורות לו להחשיבם כולו כענין אחד לומר על ביאות הפנויות שהן מדרבנן ועל האסורות רק בלאו שהן אביזרייהו דעריות דאורייתא וחי"כ, שלכן כתב שפיר הש"ך בס"ק זה /ו"ד סי' קנז סק"י/ בסופו ומ"מ משמע דבערוה דרבנן לכו"ע יעבור ואל יהרג ופשוט הוא, ולא הוקשה לו כלל מהא דלחד מ"ד דפנויה היתה אמרו ג"כ דימות וכן איפסק הלכתא ברמב"ם שם אף שלרוב השיטות הוא רק דרבנן, משום דלענין העלה לבו טינא בשביל שרצונו בהעבירה נחשבו כל ביאות דזנות כענין אחד והוי הרפוי בזנות דפנויה אביזרייהו דרפוי גם מזנות דחי"כ, אבל באנסוהו עכו"ם כל אשה הוא ענין בפני עצמה ולא שייך להחשיב אביזרייהו מזנות זו לזנות זו, ולכן בערוה דרבנן שהוא לרוב השיטות בביאת פנויה כשאנסוהו לבעולה יעבור ואל יהרג, ואיכא גם דסברי שאף בחייבי לאוין יעבור ולא יהרג כדסובר רעק"א וגליון מהרש"א /ו"ד סי' קנ"ז/ הביא כן גם מספר זרע אברהם ובברכי יוסף הביא גם כן מרמב"ח בספר תוס' יו"כ עיין שם. אך מ"מ שפיר הביא הש"ך ראייה דגם על אביזרייהו דלאו דלא תקרבו שהוא העמדת לפניו ערומה וחבוק ונשוק וכדומה יהרג ולא יעבור שהוא באנסוהו עכו"ם אף דבגמ' הא איירי ברפוי דהעלה טינא, דהא אם על הלאוין דבע"ז ג"ע וש"ד ליכא הדין דיהרג ולא יעבור רק על הביאה דהוא איסור הכרת דוקא לא היה לנו לאסור גם להתרפאות מהלאו דלא תקרבו דהא בכל איסורי התורה מתרפאין בסכנה ואף כשהסכנה באה לו מצד שנתאוהו להאיסור כגון בהריח בשר חזיר כדאיתא בכתובות דף ס"א אלא צריך לומר משום דעל הלאוין דעריות נמי יהרג ואל יעבור ואיסור לא תקרבו הוא לאו בערוה זו, אך ממילא יצא חלוק בביאת פנויה וחי"בי לאוין בין העלה טינא להתרפא בביאתן ובהקרבות שימות ואל יעבור לחד מ"ד גם בפנויה, ובין אנסוהו עכו"ם לבעול פנויה וחי"בי לאוין דיעבור ואל יהרג כדבארתי.

כ רבי מתיא בן חרש אומר הוי מקדים.
גם זו מענין הגולה למקום תורה הוי
מקדים. ויש מי שכתב הוי זנב לאריות ואני
מעיד שלא תהיה ראש לשועלים כי אם לאריות,
כי מהם תראה וכן תעשה. וראיתי כתוב הוי
זנב לאריות שזנב ארי ארי וראש שועל שועל,
ונכון הוא. הלא תראה כמה החמירו רז"ל
באותו מעשה (סנהדרין עה.) בהוא שהעלה
בלבו טינא שאפילו לספר עמה מאחורי הגדר
לא הניחוהו. וידוע שמתרפאים בדבר שיש בו
איסור כרת, ובחבוק ונשוק לא היה בהם כי אם
לאו, ובעמדה לפניו ערומה או ספור אחורי
הגדר לא היה כי אם גדר חז"ל, ואפילו הכי
אמרו ימות ואל יספר עמה אחורי הגדר, יען
היות הדבר ההוא זנב לזנב ארי, והוא גלוי
עריות:

Rabbi Goldberger

שולחן ערוך אבן העזר הלכות אישות סימן כא סעיף ג

מותר להסתכל בפנויה, לבדקה אם היא יפה שישאנה, בין שהיא בתולה או בעולה, ולא עוד אלא שראוי לעשות כן. אבל לא יסתכל בה דרך זנות, ועל זה נאמר: ברית כרתי לעיני ומה אתבונן על בתולה. (איוב לא, א).

שיטה מקובצת מסכת נדרים דף לב עמוד ב

שתי עינים ושתי אזנים וראש הגויה. אלו הוסיף לו לשלוט בהם כדי שלא יחטא שאלו החמשה נותנים תאוה ללב לחטוא. ואם יזכה מסייעין לו בתורה ובמצות וגם הם המסייעים לו להיות שולט עליהן שלא יחטיאוהו. מלך גדול. יצר הרע שהרוב שומעין לו ושולט בהן. יצר טוב שמנהיג עצמו במסכנות ובענוה. וגם השומעים לו מעשרה שליטים שבאלו עשרה אדם חוטא וזוכה והחכמה תעוז להדריכם בדרכי יושר. כי ההוא מעשה בחכם אחד שלח דמות פרצופו לחכם אחר שהיה מכיר בדמות הפרצופין. נטמן מפני מביעתותיה דההוא פרצוף לסוף שאל לו למה נטמן ממנו וענה אותו הפרצוף מאדם רע שאין כדמותו חמדן ונואף וליסטים ואין להביט אליו. והמביאו נתירא מלשוב אל אדניו עד ששלח אליו שלא יירא ממנו ושאל לו כל הענין. ואמר לו כל מה ששמע ולכן יראתי לשוב אליך. אמר בודאי אין חכם כמו אותו בעל הפרצוף שמן הכל אמר אמת שיצרי מגרה בי ומסית אותי לעשות כל זאת אבל החכמה שבי מונעת אותי מכל זה. והחכמה תעוז לחכם להדריכו בדרכי יושר. הרא"ם ז"ל:

תפארת ישראל מסכת קידושין פרק ד משנה יד יכין אות עז

טוב שברופאים לגיהנם. נ"ל דאין מאמר זה גנאי לרופא רק שבח הרופא המומחה, והוא על פי מה שמ"כ דבר נחמד שכשהוציא משה רבינו ע"ה את ישראל ממצרים, שמעו עמים ירגזון וגו', ויתמהו מאד על זה האיש משה, כי על ידו נעשו כל הגבורות והנפלאות האלו, ולכן התעורר מלך ערביי א' וישלח צייר מובחר לצייר תמונת המנהיג הגדול הזה ולהביאו אליו, וילך הצייר ויצויר תמונתו ויביאהו לפני המלך, וישלח שוב המלך ויביא ויאסף יחדיו כל חכמי חרשים אשר לו, וישאל להם לפשוט על פי פרצוף פניו של משה כפי המצוייר, לדעת תכונת טבעו ומדותיו, ובמה כחו גדול, וישיבו כל החכמים יחדו אל המלך ויאמרו, אם נשפט על פי ציור קלסתר פניו של האיש הזה המפורסם לגדול, נאמר לאדונינו כי הוא רע מעללים, בגאות וחמדת הממון ובשרירות הלב, ובכל חסרונות שבעולם שיגנו נפש אדם המעלה, ויקצוף המלך מאד ויאמר, מה זה, הכי תתעללו בי, הלא בכל אלה שמעתי מכל עבר ופינה בהפך מזה האיש הגדול, ויחרדו האנשים מאד, וישיבו את המלך בשפל קול התחנה, ויתנצלו א"ע הצייר והחכמים, כל א' בחסרון ידיעת חבירו, הצייר אמר, אני ציירתי כהוגן, והחכמים שגו בידיעתם, והחכמים גללו כל החסרון על הצייר שלא צייר תמונת משה כהוגן, והמלך אשר נכסף לדעת מי משניהן יצדק, נסע ברכבו ובפרשיו ויבוא אל תוך מחנה ישראל, ובבואו וישא עיניו וירא את משה איש אלהים מרחוק וימהר ויקח את הציור מתוך חצנו, ויבט והנהו כתמונתו וכצלמו כאשר ציירו הצייר, קולע אל השערה ולא יחטא, ויפג לבו ויפלא ויתמה עד מאוד, וילך ויבוא בעצמו אל אהל איש האלהים ויכרע וישתחוה לאפיו, ויספר למשה כל הדברים האלה אשר נעשו, ויאמר עוד, בי אדוני איש האלהים, הנני קודם ראותי פניך פני אלהים אמרתי אך אולי הצייר שגה במלאכתו, לבעבור חכמי מפורסמים לבקיאים מאד בחכמת [הפיזיאנאמי] ואין דוגמתם, אך עתה אחרי ראותי כי תמונתך מכוונת אל הציור אשר הביא הצייר, לא נותר בי אשמה רק לומר כי חכמי בגדו בי, וכי חכמי אליל הם וחכמת מה להם, והם אוכלי שולחני, ויתעונו מאז בהבליהם, ויען משה איש אלהים ויאמר, לא כן, גם הצייר, גם חכמך, נפלאים הם בידיעתם וחכמתם, אולם דע לך, כי לולי הייתי בטבע באמת כפי ששמעת ממדותי, לא טוב אנוכי מבול עץ יבש, כי גם ממנו נמנעו

ונחשכו כל חסרונות האדם, ואם כן, הכי בעבור זה אהיה יקר בעיני אלהים ואדם, אמנם כן ידידי, לא אבוש לומר לך, כי כל החסרונות אשר שפטו עלי חכמיך, כולם קשורים בי בטבע, ואפשר עוד יותר מאשר שפטו חכמיך, ואני בכח אמיץ הנה התחזקתי ורדיתי וכבשתי אותם, עד אשר קניתי לי הפוכם לטבע שני, ולכן ובעבור זה יקרתי והתכבדתי בשמים ממעל ובארץ מתחת, ועל פי זה נבין היטב שבח הרופא ממאמר זה, דמדלא קאמר כשר שברופאים כבסיפא בטבחין, ש"מ שהטוב הזה אין כוונתו כשר, רק מי שחושב את עצמו שהוא המומחה היותר טוב שברופאים, הוא מעותד לגיהנם, דבגאותו זאת סומך על ידיעתו בספק ואינו מתייעץ עם חבריו, כראוי למי אשר בפיו ובקולמסו מונח חיים או מות, וגם ברוב גאונו אינו מסתפק שמא יטעהו דמיונו, ואינו חושש לעיין היטב בספרי הרפואות קודם שיתן להחולה סמי רפואה קודם שידע מהן שלא יוכלו להזיקו כראוי, לילך לאט לאט בענייני סכנת נפשות, וראה שלא אמר התנא, שהוא רשע, או יבא לגיהנם, רק אמר "לגיהנם", ר"ל יש לו הכנה שיוכל לבא על ידה לגיהנם, אבל כל עוד יותר שיהיה לו הכנות לגיהנם כל עוד יגדל שכרו ושבחו כשיכבש הכנותיו:

שו"ת ציץ אליעזר חלק ז סימן מח - קונ' אורחות המשפטים פרק ה

(יז) גם באשה שרופאים ציוו עליה לשמש במוך בגלל מחלה, נראה דצריכה להודיע על כך לאיש מדי לכתה להנשא לו, לא מיבעיא כשהציווי הוא על זמן בלתי מוגבל, אלא אם אפילו הציווי הוא על איזה זמן ממושך ומוגבל ג"כ מחויבת להודיע לו על כך, אחרת יוכל לבוא אחרי הנשואין מדי היודע לו על כך בטענת אונאה ולטעון שאינו מסכים לחיות בצורה כזאת. דהרי ישנם שיטות גדולות וחילוקי דעות שונים בדברי הפוסקים בעצם היתר שימוש במוך, וישנם ג"כ דעות שונות גם בדרכי ההיתר ואופניו [עיין לדוגמא למה שציין בכ"ז בספר שו"ת בנין דוד סי' ס"ח עיין שם וכן בשו"ת מלמד להועיל חאה"ע סי' י"ח עיין שם] וא"כ יכול הבעל לטעון, כל שלא נסתחפה שדהו, שלא היה מסכים ליכנס לחיות עם אשה בדרך כזאת שצריכים לחזר אחרי דרכי היתר שרבים אשר גם אוסרים זה. והרי אפילו בלאחר הנשואין מצינו בשו"ת חתם סופר חיו"ד סוף סי' קע"ב דס"ל דאפי' באופן המותר צריך מיהת רשות הבעל ורצונו משום דאע"פ דאיתתא לא מיפקדא מ"מ כופין אותו להוציא אם רוצה שתערה לאשפה מכ"ש שאין לה רשות להשחית זרע בלי רצונו אפי' כבר קיים פ"ו ואין ראייה מדביתהו דר"ח דאפשר שאני בימיהם דיכול לישא אשה על אשתו או לגרשה לדידה אם יהי' תאב לבנים, משא"כ בזמנינו דאיכא חרגמ"ה לא תעשה בלי רשותו ע"ש, ומינה במכ"ש במלפני הנשואין שהחובה להודיע על כך לאיש [בשו"ת תורת חסד חאה"ע סוף סי' מ"ד כותב שיש לפקפק על דברי הח"ס. ואינו מפרש מהו הפיקפוק ואין להאריך בזה בכאן כי במלפני הנשואין י"ל דגם הת"ח מודה שפיר דבעינן רצון האיש לכך. וכשלא קיים עדנה פו"ר ס"ל שם שאין להתיר אפילו בלאחר הנשואין, שבזה הוא שהמדובר שם. וגם דעת המהר"ש אנגיל שעוד יותר עדיף שהבעל לא ידע כמובא במפתחות שבח"ז ובשו"ת חלקת יעקב ח"ב בהערה שבסוף סי' י"ג. ועיין שם בסימנים י"א י"ב י"ג מה שהאריך בכלל בעצם השאלה. וכן בשו"ת מנחת יצחק ח"א סי' קט"ו עיין שם]. ולא רק טענה של הסכמה על דבר שתלוי בפלוגתת הפוסקים ושמתיירים רק בשעת הדחק ישנו בכאן, אלא גם על דבר שמסתבר לומר שעל כגון גוונא דא להכנס לכתחילה לחיי אישות כאלה באמצעות של שימוש במוך גם המתירים לא היו מסכימים להתיר בכגון דא. והכי מצינו באמת בהדיא בספר חסידים סי' תצ"ט

דס"ל במפורש דההיתר של ג' נשים משמשות במוך הוא לפי שכבר לקחה עיין שם. ויעוין בשו"ת מהרש"ם ח"א סי' ה"ח שכותב ליישב שדברי הס' חסידים יהיו תואמים עם דברי סוגיית הש"ס ביבמות ד' מ"ב עיין שם.

ואפילו במי שדבר צורך השימוש במוך נולד בלאחר הנשואין מצינו בספר שו"ת פרי השדה ח"ד סי' י"ד שכותב שכפי הנראה ברוב שו"ת שנמצאו בזה בגדולי האחרונים, כל מה שמצדדים להתיר בזה הוא באם כבר קיים פ"ו =פריה ורביה= ויש גם תקוה שיוכל להוליד עוד עמה, משא"כ אם לא קיים עוד מצות פו"ר והבעל רך בשנים, קשה להתיר לו לדור עם אשה שהיא לה סכנה שתתעבר, דבמי שכבר קיים מצות פו"ר ליכא כ"כ איסור השחתת זרע אם אינו כדור המבול ממש כיון שעכ"פ ליכא השחתת עולם, ויש עוד תקוה שיוליד עמה, משא"כ אם לא קיים עוד מצות פו"ר בכה"ג ודאי דהוי איסור טפי דגורם הירוס העולם ולא תהו בראה עיין שם.

תלמוד בבלי מסכת שבת דף נה עמוד ב

ארבעה מתו בעטיו של נחש, ואלו הן: בנימין בן יעקב, ועמרם אבי משה, וישי אבי דוד, וכלאב בן דוד.

סימן מט

בעניני שידוכין

הנה תלמי' צפרע דלהלן אכשר דר'א, היינו שנמלאים כמה צעלי תשובה שיאל יקר מזולל, היינו שהוריהם הם מחללי שבת צפרהסיא ואינם שומרים כלל על עהרת המשפחה וזנם מלא הדרך לשיצב ונתחנך על עהרת הקודש ונעשה ת"ח הגון, וכן רבות צנות מהורים פורקי עול עשו חיל ללכת לבית יעקב ונעשו צע"ת ושומרי תורה ומצוות, ונשאלתי מרצ גדול אחד מחו"ל שיש שם צע"ת כאלה צעירו, וכבר הגיעו לפרקס ועתה להתחתן, והוא אינו יודע מה לעשות כי מלד אי' הלא כל שאיפת צע"ת אלו הוא להסתדר בצית חרדי וכשר, שלא תמוש התורה מפיו ומפי זרעו וז"ל וגם מוצן שהדבר נחון מאוד שיתחתנו במקום כשר כי להתחתן בצית שאינו הגון, הוא סכנה ח"ו לכל היהדות שלו, ואולם מלד השני הרי מצואר שאין להתחתן עם בני הנדה, כי הם פגומים.

והנה מצואר צאה"ע סי' ד' סעיף י"ג שע"פ ההלכה אין שום פסול על בן הנדה וצתם כשרה אפי' לכהונה, וא"כ שאלה של איסור אין כאן כלל, רק שמצואר שם שהוא [בן הנדה] הוא פגום ומקולקל והיינו שהוא חלוף ועו פנים וכיו"צ צמדות רעות וכמצואר כ"ז ציש"ש צספ"ג דיצמות, ואם נחליט שיש לרחקם, אפשר שהוא כעין נעילת דלת צפני צע"ת (ולפעמים מתאימים לו צת מינו היינו אשה צעלת תשובה שגם הכורים שלה לא שמרו על עהרת המשפחה).

והנני כותב מה שאולי אפשר ללדד צזה ולא להלכה למעשה כלל רק כתלמיד הדין צקרקע לפני רצותיו, דהנה שמעתי צשם אחד מהרצנים דמה שאמרו שצן הנדה הוא חלוף ומקולקל היינו שכן הוא ע"פ רוצ

אצל יש יולאים מן הכלל ואם אנו רואים צאים זה שאינו חלוף ומקולקל ע"כ שהוא מהמיעוט הצלתי מקולקלים עכ"ד כפי ששמעתי ולכאורה זה מוכרח שהרי כל אדם יש לו כח הצחירה ואפילו צעל מדות קשות יכול לחנך את עצמו לעלות צמעלות התורה ויר"ש ולחקן מדותיו וע"כ דמה שאמרו שהוא חלוף ומקולקל אינו אלא שרוצם כך הוא צסתם אדם, אצל צת"ח שצוקד על התורה והיראה, (וכן כשהצת מתחנכת צצ"ו על עהרת הקודש) אפשר שתיוקן מדותיו הרצב וצפרע כשרואים שמדותיו הגונים כשאר בני תורה.

ושוב העירוני הגאון הגדול צעהמ"ח ספר משנה הלכות שליט"א צמכתצו אלו (שנדפס צמשנה הלכות ח"ו סי' רי"ג ע"ש) שהרדצ"ו ז"ל צספר מצודת דוד מצוה רכ"צ (שמדבר שם צמצות פו"ר) ואחר שכתב שם דאם יעשה את המצוה שלא כתיקונה (ופשוט דר"ל כגון אי' מתשע מדות המצוארים צגמי נדרים ספ"צ, וכש"כ כשנתעצרה מציאות אסורות) גרם להציא לעולם נשמות טמאות כו' והציא לשון הזוה"ק גבי קין ע"ש ואח"כ כתב וז"ל ולא תעשה לומר כי נתצטל כח האפשרות (לעלות צמעלות התורה ועצודת השי"ת) כי לא נתצטל אלא שיהי' לזה יותר קשה מזה עכ"ל, והרי זה כעין האמור לעיל דגם בני הט"מ מסתבר שיכולים לחקן מדותיהם כשאר ישראל אלא שלהם קשה יותר.

והנה איזו פעמים נשאלתי צזה לא מלד הצע"מ אלא מלד הכשרים שהם רואים להתחתן עם צע"ת אלו ואינם חוששים כ"כ על מה שהם צחזקת מקולקלים כיון שכבר נתחנכו כמה שנים צישיצב וחפלים צהם אם מפני הצטיינותם צתורה, אם מפני שלא הולך להם להלד השני צשידוכי צנותם והם חושצים שכאן ילך, ולפעמים מפני שאין כסף לאדון זה, ולהצע"ת יש אפשרות של סידור. ועכ"פ

רוצים להשתדך עמכם ועיקר השאלה העומדת אללם הוא שמא דבר זה (שהוא חלוף ומקולקל) הוא דבר הנמשך לדורות ויהיו יולאי חליו חלופים ומקולקלים דכוי שהוא חינוך את עלמנו ללכת בדרך טובים מ"מ שמא עכ"פ טבעו לא נעקרה משורשה ויוליד בניס מקולקלים וזכו עיקר שאלתם.

וזה ג"פ שכל זמן שלא מלינו ראי מפורש שהקלוקל נמשך לדורות אין לחוש כלל שמא הולך לדורות דאין לנו אלא מה שאמרו חכמים, אולם ראיתי באור הפוסקים דס"ה עמוד ד' סק"א על מש"כ צש"ע שם שכן הגדה פגום כתב וז"ל וצניו אחריו יהיו דומין אל שרשו (אפי זוטרי ס"ק ע"ז ממברש"ל) עכ"ל, וחפשתי ולא מלאתי לשון זה לא ציש"ש ספ"ג דיבמות ולא בתשובת מהרש"ל ז"ל ס"י ו' וז"ע היכן מלא ד"ז, ואולי מלאה בדברי מהרש"ל ז"ל במקום אחר ואין לי ספר אפי"ז לעיין בו, ושם אח"ז שלח אלי הגאון משנה הלכות הג"ל במכתבו בעתק לשון האפי"ז ומצואר שהוא מסתמך רק על תשובת מהרש"ל ז"ל ס"י ו' והמהרש"ל ז"ל באמת לא כתב לשון זה [שהפסול נמשך לדורות] אלא שהאפי"ז כתב מדעת עלמנו דברים הללו ופשוט שאין כוונת האפי"ז לומר שסגולת הפגם הוא להמשך לדורות. דמנלי זה, אלא רז"ל שאדם זה שהוא חלוף ומקולקל ודאי יתחכו ויתרגלו צניו להיות כמותו, אבל על מי שיגע ותיקן את עלמו שלמעשה איננו חלוף ואינו מקולקל לא אמר האפי"ז כלל שמ"מ צניו יהיו מקולקלים, וכל זמן שאין לנו מקור על זה הרי אין לחוש במה שלא אמרו חז"ל, ושם כתב לי הגאון בעל משנה הלכות בתשובתו וז"ל וכמדומה לי שכך שמעתי מלדיקי אמת שלא חיישינן לדורות שאם ראו שעשו תשובה ונטשו בעלי תשובה אמיתיים דור שני יצא להם צקהל יחוס, שהרי הריחוק הוא לפי שנולדו בעצירה וצניהם אחריהם שילדו הם בקדושה ולא

נולדו בעצירה ואין לרחקם עכ"ל המשנה הלכות וע"ש עוד.

וקצת יש להוכיח דמדות רעות נמשך לדורות מיבמות דע"ט דאמרינן שדוד אסר את הגבטונים לצוא צקהל, כשראה שכן אכזריים ביותר ע"ש, ואמר שג' סימנים בישראל רחמנים וכו' וכל שאינו צמדות טובות אלו, אין ראויין לידבק ע"ש, והנה דהע"ה אסר איסור עולם לדורות משום מדות רעות הללו ומשמע שהמדות הרעות הולכין צירושה מאבות לבנים, אך י"ל דאין הכוונה שצאופן טבעי הבן כטבע האב אלא נמשך לדורות ע"י חינוך והרגל שכיון שהאב מתנהג באכזריות ממילא צניו מתלמדים ממנו ומתחנכים לכל מה שנעשה סביבם, אבל כשהאב עשה תשובה ומתערב צין ישראל שומרי תורה ומתנהגים צמדות טובות ממילא גם הצנים יתנהגו כהוגן, עוד ילכ"ע מצילה דל"צ ע"צ דשצ"מ איקלע לצבל בעל מהם עיסקא ולא יהצו לי. מזוני מיזן נמי לא זיינהו, אמר הני מערב רב קאתי וכו' ע"ש אלמא דהערב רב נשארין צמדות רעות שלהן לעולם, אך אפשר דמשפחות גויים גריעי טפי שעיקר מדות טובות הללו (רחמנים ציישנים גמ"ח) נתונים נתונים המה לישראל ולא לנכרים אבל בישראל שקלקל וע"י זה גרם לצניו שיהיו בעלי מדות רעות, אין לנו ראי שזה נמשך לדורות.

ועוד נלעגי"ד פשוט דאפי את"ל שהמדות רעות הולכים ג"כ צירושה מ"מ כשמתחננים עם מקולקל (באחד מהע"מ) אין צנו אלא חלי מקולקל שהרי יש בו ג"כ לד ירושת מדות טובות מאמו שהיא לא מקולקלת, ודור השני שאחריו לא יהי בו אלא רציע ודור השלישי שמינית ודור הששי שמינית שצשמינית וכו' וכו' דהא ודאי גם מכה האם יש השפעה על הולד (וכ"מ לכאוי מהא דאמרי דהנושא אשה לריך שיצדוק באחי ולכאוי ענינו לפי שהיא מסתמא כאחים שלה, ואיכותה יעצר

קהלות

יבמות סימן מט

יעקב

קעה

דעת חכמים

לתולדותי) ודוקא לענין פסולים אמרי "לו
הלך אחר פסולו" אצל לענין השפעת ההורים
על הבנים כל אחד משפיע לפי ערכו וממילא
בחלק של מקולקל פוחת והולך כ"ל.

וההיא דצינא דל"ג דאמר מערב רב קאתי
(ואמאי לא אמרי דכח הע"ר כזר
הי פוחת והולך) נראה דמסתבר שהמשפחות
של הע"ר היו מתחתנים צינם לצין עצמם
ולא עם ישראל (כי ישראל לא ראו לדבק
עם הע"ר וכדאמרי אין ארור מדבק בצרוך)

וכנראה שהיו כמה חוגים ומשפחות ששמרו
על משפחתן להתחתן זה עם זה כדי לשמור
על שלמות המשפחה, באופן שאם הם מע"ר
הי תמיד עיקר יחוסם למשפחות הע"ר,
ואכתי ל"ג.

וכתבתי כ"ז להעיר מה שיש ללמד צענינים
אלו ולענין הלכה למעשה הדבר
מסור לחכמים מורי הוראה שהגיעו להוראה
ולא ישראל יצילנו משגיאות ויראנו נפלאות
מתורתו הקדושה.